

Gunnar Ekelöfs nya diktsamling.

GUNNAR EKELÖF: Non serviam.
Dikter. Bonniers. 5:50.

Gunnar Ekelöfs nya diktsamling, *Non serviam*, skiljer sig från hans föregående framför allt därigenom, att den är mera oenhetlig. Först finner man en rad "dikter vid skilda tillfällen 1930—1945", om vilka författaren i en not meddelar, att några äro "att betrakta som sidoresultat vid utarbetandet av längre, ännu ofullbordade dikter". Denna avdelning har på grund härav delvis fått en retrospektiv karaktär, och man känner igen både de desperata galghumoristiska utbrotten från den första diktsamlingen och den paradoxala livsnihilismen i *Färjesång* från 1941. Något nytt i Ekelöfs författarskap betecknar väl de poetiska skisserna från vildmarken genom sin ibland torftigt enkla form. Fråga är väl dock, om inte Ekelöf är bäst, när han är mångordig, djupsinnig och dunkel. Hela den första avdelningen förefaller blott i enstaka fall att stå i nivå med författarens tidigare samlingar.

Bokens andra avdelning innehåller mera tungt vägande gods, främst de förut tryckta dikterna "*Samothrake*" och "*Absentia animi*", vilka båda stå i höjd med det bästa Ekelöf presterat, och det vill inte säga litet.

Flera av dikterna i *Non serviam* äro direkt aktuella, utgöra en ekelöfsk motsvarighet till beredskapspoesien. Till dessa dikter hör den, som givit hela samlingen dess titel. Den innehåller en självständighetsförklaring gentemot "de långa, välfödda stundernas tränga, ombonade Sverige". Ekelöfs ideal är uppenbarligen icke folkhemmet, framtidens hygieniska och välordnade men säkerligen tråkiga mönstersamhälle, det får man veta också i den med lekfull fantasi utformade dikten "*Till de folkhemske*". Vad författaren riktar sig emot är "den offentliga inskränktheten, legaliserad, toppsvensk, socialbyråkratisk, systematiserad, plagierad, monopoliserad, kyrklig, andligt beredskapsmässig", som det heter i en annan av dikterna. Man torde väl fatta Ekelöf rätt, om man tror, att han betraktar det mesta omkring sig, framför allt i det offentliga livet, som verklighetsförfalskning. Man förgår honom, fast man vore frestad att undra, om det inte är fråga om en verklighetsförfalskning också när poeten tror sig trivas i "de fattiga stundernas vilda Sverige". Poesien är dock alltid och ytterst en kulturprodukt,

något som i särskilt hög grad får sägas gälla i fallet Ekelöf. Man kan som salig Fredman förbanna sina dagars upphov, men man kan inte förneka det.

Dikten *Samothrake*, tillkommen och tryckt just i *GHT* det hotfulla året 1941, är utan tvivel ett fullödigt konstverk. Den är på sitt sätt en demokratisk bekännelse. Vi är alla roddare på dödens skepp — eller livets, det är för Ekelöf åtminstone i detta fall detsamma. Galjonsbilden är segergudinnan, segern som vi aldrig når. Men bara det förhållandet att hon finns är seger nog:

Du är oss segel och hamnar och moln
och du är vår seger,
jungfru bland molnen i storm.

Människan är fastkedjad som en galärslav vid sina åror, men vi har dock segergudinnans bild framför oss, vilket slaven inte hade. I den situation, i vilken dikten skrevs, betydde den väl så mycket som så: jag erkänner, att jag måste gå med er i striden för idealen, men inte ens i den häftigaste kampens högtidsstund får vi glömma, att allt bygger på lösan sand, att idealen inte finns till slut, att den enda möjliga segern är just vår strävan, eftersom varje begrepp upphäver sig själv. Allting finns endast som möjlighet, det är Ekelöfs filosofi, uttryckt framför allt i den närmast föregående diktsamlingen *Färjesång* från 1941. Här sägs detsamma i dikten *Alkemisten* på följande sätt:

Jag söker ett värdelöst guld
ett guld som gör värdelöst
guldet, allt guld!

Mot denna bakgrund måste allting ses. I sin diktsamling från 1941 ansåg sig Ekelöf böra påpeka, att denna inställning inte är detsamma som vanlig defeatism. Ett sådant påpekande är inte längre nödvändigt. Otvivelaktigt har de flesta större förutsättnin-

gar att förstå Ekelöf nöds- och dödsjulen 1945.

"Det enda som finns är någonting annat", heter det i samlingens sista dikt. Meningslösheten får sista ordet hos Ekelöf alltfört. Detta är Ekelöfs grundupplevelse, som han tolkat otaliga gånger, oftast därvid skapande poesi av sådant värde, att dess upphovsman måste ställas in i raden av de verkligt betydelsefulla svenska författarna. Man ser detta även i denna sista diktsamling, men denna står dock som helhet icke så högt som hans föregående.

För övrigt uppvisar Ekelöf allt fortfarande samma något utmanande exklusivitet med dolda citat, sinnrika hänsyftningar och svårföljbara associationskedjor. Hans diktning är en lärd diktning, som kräver möda av läsaren. Men man får intet av värde gratis här i livet.

E. H.—m.